

Wat moet en wat mag ?

in de bovenbouw vmbo

1 Onderwijsaanbod

2 Onderwijsvormgeving

3 Examinering

4 Onderwijsorganisatie

ADVIESGROEP > **VMBO**

Meer ruimte!
2007 - 2010

Bij het samenstellen van deze publicatie is gebruikgemaakt van nu bekende nota's en voorstellen tot wijziging van wet- en regelgeving. De informatie is onder voorbehoud van goedkeuring van deze nota's en voorstellen.

Ruimte, nu en in de toekomst...

Vmbo-scholen uiten geregeld de wens om het onderwijs in de bovenbouw van het vmbo meer zélf vorm te kunnen geven. Bijvoorbeeld om in te spelen op de mogelijkheden in de regio of beter aan te sluiten bij de behoeften van hun leerlingen. Minder bekend is dat de wet- en regelgeving hiervoor al mogelijkheden biedt. Zowel op het gebied van de planning, de financiering, de inhoud en de examinering van het onderwijsaanbod is er ruimte in de regelgeving die vraagt om ingenomen te worden.

Wat precies landelijk is voorgeschreven, welke rol is weggelegd voor de regio en waar u ruimte hebt voor uw eigen keuze, kunt u lezen in "Wat moet en wat mag". In vier rubrieken – onderwijsaanbod, onderwijsvormgeving, examinering en onderwijsorganisatie – wordt de bestaande ruimte zichtbaar gemaakt.

Omdat de wet- en regelgeving voor de bovenbouw van het vmbo in beweging is, bieden wij u tevens een doorkijkje naar maatregelen die straks die ruimte nog groter gaan maken.

Meer ruimte!

Voor sectoren en programma's waarvoor de school zélf geen licenties heeft.

Voor breed en smal.

Voor nieuwe programma's in samenwerking met de regio.

Voor assistentopleidingen in het vmbo.

Voor stages in de bovenbouw.

Voor eigen invulling van schoolexamens.

Voor vakkenintegratie.

Om examentijdstip en -niveau te bepalen.

Voor doorstroom van de GL naar het havo.

Voor tussentijdse overstap naar het mbo.

Aan deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend.

Overzicht

- 1   Onderwijsaanbod**
  - Uitbreiding
  - Nieuw programma
  - Leerwerktrajecten in BB
  - Mbo-assistentopleiding
  - Beroepsgericht vak in TL

- 2   Onderwijsvormgeving**
  - Onderwijstijd
  - Uren en vakken
  - Pedagogisch-didactische invulling
  - Stage

- 3   Examinering**
  - Examenprogramma's
  - Centraal examen
  - Examinering mbo-assistentopleiding

- 4   Onderwijsorganisatie**
  - Inschrijven voor een nieuw programma
  - Keuze leerweg en programma
  - Stagebedrijven
  - Verblijfsduur
  - Doorstroom naar mbo en havo
  - Wet BIO

Uitbreiding

Landelijk beleid

- Scholen kunnen in leerjaar 3 en 4 landelijk vastgestelde examenprogramma's aanbieden waarvoor ze een passende licentie hebben.
- Aanvraag van nieuwe licenties loopt via het Plan van Scholen, met uitzondering van vbo groen aan een AOC. Een AOC is bevoegd vbo-groen in de afdeling landbouw en natuurlijke omgeving aan te bieden.
- Binnen een regionaal arrangement (RA) kunnen scholen licenties ruilen en nieuwe examenprogramma's aanbieden. **T1**

Toelichting 1 RA

Het regionaal arrangement (RA) is een overeenkomst tussen scholen in de regio, waarin zij afspraken maken over het gewenste onderwijsaanbod in de regio. De regiovisie op het onderwijsaanbod vormt de grondslag, waaraan vervolgonderwijs, bedrijfsleven en gemeente(n) in de regio een bijdrage leveren. In de regiovisie moet expliciet aandacht worden besteed aan de consequenties voor de huisvesting en de relatie met de arbeidsmarkt. Het RA moet worden goedgekeurd door de minister.

Een RA maakt het scholen mogelijk voor de school nieuwe sectoren en nieuwe afdelings-, intrasectorale of intersectorale programma's aan te bieden.

Niet-deelnemende scholen kunnen bezwaar maken tegen de overeenkomst. Zij moeten kunnen aantonen meer dan 10 procent van hun leerlingenpopulatie per schoolsoort of afdeling te verliezen.

De volgende afdelingslicenties zijn per vestiging van de school minimaal vereist:

- Techniek breed: twee in de sector techniek
- Sport dienstverlening en veiligheid: één in de sector economie en één in de sector zorg & welzijn
- Technologie: twee afdelingen in twee van de drie: techniek, economie of zorg & welzijn
- Intersectoraal: twee afdelingen in twee van de drie sectoren economie, techniek of zorg & welzijn. De sectoren moeten corresponderen met de betreffende uitstroomvariant(en) die de school aanbiedt
- ICT-route: twee afdelingen in twee van de drie sectoren economie, techniek of zorg & welzijn

Regionale afspraken

- In het RA kunnen scholen een regionale herverdeling en uitbreiding van het programma-aanbod overeenkomen.

- Scholen die deelnemen aan het RA kunnen zo ook programma's aanbieden waarvoor ze geen licentie hebben. De school krijgt een tijdelijke licentie voor de duur van het RA.

Schoolbeleid

De school kan:

- Binnen de regionale afspraken kiezen voor brede (intrasectorale) en smalle (afdelings)programma's naast elkaar of een voor de school nieuw programma of sector aanbieden.
- Bovenop de officiële avo-vakken in de TL technologie en ICT als extra schoolvak aanbieden. Deze extra vakken tellen naar verwachting per 1 maart 2008 mee in de slaag-zakregeling en krijgen een vermelding op de cijferlijst.

Meer ruimte!

**Voor sectoren en programma's waarvoor de school zélf geen licenties heeft.
Voor breed en smal.**

1

Onderwijsaanbod

Nieuw programma

Landelijk beleid

- Scholen mogen in leerjaar 3 en 4 alleen nieuwe (experimentele) programma's aanbieden met toestemming van de minister.
- De beoordelingscriteria voor nieuwe programma's worden door OCW bepaald. Criteria zijn in elk geval:
  - De school moet aantonen dat het nieuwe programma niet uitvoerbaar is binnen de bestaande programma's.
  - Het nieuwe programma moet regionaal draagvlak hebben bij bedrijven en instellingen.
  - Het nieuwe programma moet aansluiten bij de kwalificatiestructuur in het mbo en een doorlopende leerlijn naar het mbo garanderen.
  - De school moet aantonen over bekwaam personeel te beschikken.

Tot meer duidelijkheid is over eventuele nieuwe mogelijkheden voor programmering (de richting zal mede naar aanleiding van de werkzaamheden van de Adviesgroep vmbo bepaald worden) worden geen aanvragen toegewezen.

Regionale afspraken

- Het ontwikkelen en aanbieden van nieuwe programma's vergt samenwerking in de regio: met collega-scholen, het vervolgonderwijs, de regionale bedrijven en instellingen.
- Het nieuwe programma moet passen binnen de regiovisie en de afspraken in het RA.

Schoolbeleid

- De school kan nieuwe (experimentele) programma's ontwikkelen in overleg en samenwerking met scholen en partners in de regio.

Meer ruimte!

Voor nieuwe programma's in samenwerking met de regio.

1

Onderwijsaanbod

Leerwerktrajecten in BB

Landelijk beleid

- Vmbo-scholen met basisberoepsgerichte leerweg (BB) mogen leerwerktrajecten aanbieden. **T2**
- Leerwerktrajecten moeten voldoen aan landelijk vastgelegde eisen wat betreft: minimumprogramma, stageomvang en doorstroommogelijkheden.
- De school moet een samenwerkingsoverkomst sluiten met het mbo.
- Het buitenschoolse deel vindt plaats in erkende leerbedrijven.
- Erkenning gebeurt door de kenniscentra beroepsonderwijs bedrijfsleven (kbb's).
- De school sluit met de leerling en het leerbedrijf een leer-werkovereenkomst.
- Het leerbedrijf krijgt een financiële tegemoetkoming in de vorm van fiscale afdrachtvermindering.

Toelichting 2 Leerwerktraject

Het leerwerktraject is een volwaardige duale variant van de BB die wordt afgesloten met een centraal examen. Het leerwerktraject is bedoeld voor leerlingen die in principe het diploma van de BB kunnen halen, maar een andere – praktische – leerstijl hebben. Het programma omvat minimaal Nederlands en een beroepsgericht programma. Voor een diploma BB/LWT moet de leerling voor beide vakken een voldoende halen.

Regionale afspraken

- Scholen maken afspraken met het mbo over de doorstroom van leerlingen: naar een verwante opleiding op minimaal niveau 2 of naar een niet-verwante opleiding op niveau 1 of 2.
- De afspraken worden vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst.

Schoolbeleid

De school bepaalt:

- Welke leerlingen in aanmerking komen voor het leerwerktraject.
- Welke vakken of programmaonderdelen ze extra aanbiedt.
- Welke erkende leerbedrijven het buitenschoolse deel verzorgen.

1

Onderwijsaanbod

Mbo-assistentopleiding

Landelijk beleid

- Vmbo-scholen mogen binnen de basisberoepsgerichte leerweg (BB) een assistentopleiding (mbo niveau 1) aanbieden, met toestemming van de minister.
- Dit geldt ook voor de experimentele opleiding tot arbeidsmarktgekwalificeerd assistent (AKA).
- De assistentopleiding moet passen bij het programma-aanbod van de vmbo-school.
- Naar verwachting per 1 augustus 2008 of 1 augustus 2009 wordt de assistentopleiding in BB verankerd in de wet.
- De minister besluit in 2010 of de AKA-opleiding wordt voortgezet.
- De school moet een samenwerkingsovereenkomst sluiten met het mbo.
- Examinering vindt plaats onder verantwoordelijkheid van het mbo.
- Leerlingen blijven ingeschreven op de vmbo-school. Het mbo ontvangt na afronding diplomabekostiging.
- De beroepspraktijkvorming (bpv) vindt plaats in een erkend leerbedrijf.
- Erkenning gebeurt door de kenniscentra beroepsonderwijs bedrijfsleven (kbb's).

Regionale afspraken

- De vmbo-school maakt afspraken met het mbo over het programma-aanbod, de examinering en diplomering, de rechtsbescherming en de doorstroom van de leerling.
- De afspraken worden vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst.

Schoolbeleid

- De vmbo-school neemt de verantwoordelijkheid voor de inhoudelijke en organisatorische vormgeving van de niveau 1-opleiding binnen de met het mbo overeengekomen kaders.

Meer ruimte!

Voor assistentopleidingen in het vmbo.

1

Onderwijsaanbod

Beroepsgericht vak in TL

Landelijk beleid

- Het eindexamen van de theoretische leerweg bestaat uit de omschreven avo-vakken.
- Beroepsgerichte vakken kunnen in de TL alleen als extra vak gevolgd worden.
- De school krijgt voor het beroepsgerichte programma in de TL geen extra financiering.

Regionale afspraken

- Vmbo-scholen kunnen in de regio afspraken maken met het vervolgonderwijs (havo en mbo) over de doorstroming van leerlingen.
- Het is ook mogelijk om afspraken te maken over leerlingen die een 'plusvariant' (bijvoorbeeld een beroepsgericht programma) volgen.

Schoolbeleid

- De school kan in de TL (onderdelen van) een beroepsgericht programma aanbieden.
- Scholen die zowel de TL als de GL mogen aanbieden, kunnen TL-leerlingen naast de zes avo-vakken ook een beroepsgericht programma laten volgen: de zogenaamde GL+ of TL+ variant. Leerlingen kunnen bij succesvolle afsluiting kiezen voor een TL of GL-diploma.

Onderwijstijd

Landelijk beleid

- Vmbo-scholen moeten in leerjaar 3 minimaal 1000 klokuren onderwijs aanbieden.
- Vmbo-scholen moeten in leerjaar 4 minimaal 700 klokuren onderwijs aanbieden.
- De minister stelt het officiële begin en einde van de zomervakantie vast.
- Vmbo-scholen hoeven maximaal 68 dagen (60 vakantiedagen en 8 erkende feestdagen) per jaar geen onderwijs te verzorgen.
- Naleving van de urennormen is voorwaarde voor bekostiging en geldt als belangrijk kwaliteitsaspect.

Schoolbeleid

- De school kan meer onderwijstijd aanbieden dan de minimumnorm. **T3**
- De school bepaalt zelf de duur van een lesuur.
- De school kiest zelf de verdeling van de lessen over de schoolweken.

Toelichting 3 Onderwijstijd

Onderwijsactiviteiten die meetellen voor de urennorm, moeten voldoen aan de volgende criteria:

- Ze vinden plaats onder begeleiding, dat wil zeggen dat de leerlingen afdwingbaar aanspraak kunnen maken op begeleiding.
- Ze maken deel uit van het door de school geplande en voor alle leerlingen van een bepaalde stroom verplichte onderwijsprogramma.
- Ze worden verzorgd onder verantwoordelijkheid van een leraar die op grond van de wet met die werkzaamheden mag worden belast.

Onderwijsactiviteiten die niet in direct lesverband plaatsvinden, maar wel voldoen aan de criteria, kunnen meetellen voor de urennorm.

De school moet aantonen dat ze heeft voldaan aan de urennormen. Kan ze niet aannemelijk maken dat een activiteit aan de criteria voldoet, dan tellen de uren van deze activiteit niet mee als onderwijstijd.

Uren en vakken*Landelijk beleid*

Er is geen voorgeschreven lessentabel of adviestabel. Er wordt voor geen enkel vak een minimum aantal uren voorgeschreven. Alleen voor het onderwijs in lichamelijke opvoeding gelden verplichtingen. Zo moet lichamelijke opvoeding in elk leerjaar worden gegeven, gespreid over de schoolweken. Het moet gaan om praktische bewegingsactiviteiten.

Schoolbeleid

- De school bepaalt zelf op welke wijze ze de beschikbare onderwijstijd verdeelt over de verschillende vakken.
- De school kan de beschikbare uren zó over de vakken of leergebieden verdelen, dat een optimaal programma ontstaat.
- Hierbij kunnen de ideeën van de school over onderwijzen en leren een rol spelen.
- De school moet zich over haar keuzes intern en extern verantwoorden.

Pedagogisch-didactische invulling*Landelijk beleid*

- Vmbo-scholen bepalen zelf op welke wijze ze de onderwijsinhoud aanbieden.
- Examenprogramma's schrijven alleen voor wát geleerd moet worden.

Schoolbeleid

- De school bepaalt zelf de onderwijskundige, didactische en pedagogische inrichting van het onderwijs.
- De school bepaalt zelf de wijze van begeleiding, toetsing en beoordeling.

Stage*Landelijk beleid*

- Vmbo-scholen bepalen zelf de stageomvang binnen de beroepsgerichte programma's.
- Voor leerwerktrajecten en de assistentopleidingen gelden landelijke eisen voor de omvang van de buitenschoolse praktijk.

- Leerwerktraject: het buitenschoolse praktijkgedeelte omvat minimaal 640 klokuren in 80 dagen en maximaal 1280 klokuren in 160 dagen van de gezamenlijke onderwijstijd in leerjaar 3 en 4.
- Assistentopleiding: de beroepspraktijkvorming (bpv) omvat voor de beroepsopleidende leerweg (bol) minimaal 20 procent en maximaal 60 procent van de onderwijstijd; voor de beroepsbegeleidende leerweg (bbl) minimaal 60 procent.
- Maatschappelijke stage gebeurt onder verantwoordelijkheid van de school. De school bepaalt zelf de omvang.

Schoolbeleid

- De school is verantwoordelijk voor de afstemming van binnenschools- en buitenschools leren.
- De school bepaalt – in overleg met het stagebedrijf – welke eindtermen bij het buitenschools leren aan bod komen.
- De school kan ervoor kiezen praktijkopleiders te betrekken bij de beoordeling van de stagiair.
- De school kiest zelf voor de omvang van de stage en het aantal stagemomenten.
- Stage telt als onderwijstijd als aan de criteria wordt voldaan.

Meer ruimte!

Voor stages in de bovenbouw

Examenprogramma's

Landelijk beleid

- De minister stelt de globale eindtermen vast van de examenprogramma's voor de avo-vakken en de beroepsgerichte programma's. **T4**
- Per exameneenheid geldt een beperkt aantal globaal geformuleerde eindtermen.
- In de examenprogramma's staat aangegeven welke onderdelen worden getoetst in het centraal examen.
- De centraal geëxamineerde onderdelen staan gedetailleerd beschreven in syllabi van de CEVO.
- Onderdelen voor het centraal examen worden voor langere tijd vastgelegd.
- In het centraal examen worden de vakken afzonderlijk geëxamineerd.
- De eerste programma's in deze nieuwe opzet worden geëxamineerd in 2008.
- Naar verwachting zal het aantal verplichte sectorvakken worden teruggebracht van twee tot één. Hierdoor komen er meer keuzemogelijkheden voor het tweede sectorvak.

Toelichting 4 Globalisering eindtermen

De eindtermen van zowel de beroepsgerichte programma's als de avo-vakken zijn minder gedetailleerd en op hoofdlijnen geformuleerd. Voor alle vakken komen handreikingen beschikbaar. Deze bieden suggesties voor de mogelijke invulling van het onderwijs en het schoolexamen. Scholen krijgen hierdoor meer mogelijkheden om vakken geïntegreerd aan te bieden. De eindexamenvakken blijven echter vanaf leerjaar 3 afzonderlijk beoordeeld. Voor de centraal geëxamineerde onderdelen zijn door de CEVO vastgestelde syllabi beschikbaar. Daarin staat gedetailleerd beschreven wat bij het centraal examen wordt getoetst.

Schoolbeleid

De school kan:

- Zelf meer vorm en inhoud geven aan het schoolexamen, zolang ze zich maar op de globale eindtermen richt.
- Zelf kiezen of ze gebruikmaakt van de beschikbare handreikingen.
- Zelf accenten gaan leggen en kiezen voor meer of minder integratie van vakken, of aansluiten bij de vormgeving van de onderbouw.
- Naar verwachting zelf een tweede vak kiezen uit een aantal doorstroomrelevante vakken of de leerlingen meer keuzemogelijkheden bieden.

Meer ruimte!

Voor eigen invulling van schoolexamens.
Voor vakkenintegratie.

3

Examinering

Centraal examen

Landelijk beleid

- Voor de beroepsgerichte vakken in KB, BB en GL wordt het CSPE (centraal schriftelijk praktisch examen) de examenvorm. **T5**
- Het CSPE wordt stapsgewijs ingevoerd in de periode tot 2008.
- Alle beroepsgerichte examens 2007 voor BB en KB worden in CSPE afgenomen.
- Voor de avo-vakken wordt een flexibeler, gedigitaliseerd examensysteem ingevoerd. **T6**
- De CSPE en de digitale examens kennen geen tweede correctie.
- Naar alle waarschijnlijkheid is het per 1 januari 2008 mogelijk om één of meer vakken op een hoger niveau af te sluiten dan de eigen leerweg. De leerling hoeft maar éénmaal centraal examen voor het vak te doen.
- Het wordt wellicht per 1 augustus 2007 mogelijk om in leerjaar 3 één of meer vakken met een centraal examen af te ronden.

Toelichting 5 CSPE

Bij het CSPE is de theorie van het centraal schriftelijk eindexamen (CSE) geïntegreerd in de praktische opdrachten van het centraal praktisch examen (CPE). De afname beperkt zich niet tot één moment, maar beslaat een vastgestelde periode.

Toelichting 6 Digitalisering en flexibilisering algemene vakken

Het examensysteem voor de algemene vakken wordt gedigitaliseerd en flexibeler. Scholen die deelnemen aan de pilot BB nemen de avo-vakken digitaal af in dezelfde periode als de beroepsgerichte vakken. Per vak zijn er meer digitale varianten beschikbaar.

In 2007 nemen 200 scholen deel aan de pilot BB. Bij gebleken geschiktheid wordt deze vorm verder beproefd in andere leerwegen.

Schoolbeleid

- De school kan zelf besluiten op welk moment binnen de aangewezen periode het CSPE wordt afgenomen.
- De school is verantwoordelijk voor het inhalen en herkansen.
- De school kan besluiten deel te nemen aan de pilot digitalisering en flexibilisering van examens voor de avo-vakken in de BB

Meer ruimte!

Om examentijdstip en -niveau te bepalen.

3

Examinering

Examinering mbo-assistentopleiding

Landelijk beleid

- Vmbo- en mbo-instellingen zijn wettelijk verplicht om de inhoud en inrichting van onderwijs en examinering schriftelijk vast te leggen.
- Voor een mbo-opleiding is voor het mbo een Onderwijs- en Examenreglement (OER) verplicht.
- Mbo-instellingen moeten voldoen aan de standaarden van het KwaliteitsCentrum Examinering (KCE).
- Vmbo-scholen moeten de verplichte onderdelen van het OER in hun programma van toetsing en examinering voor de assistentopleiding opnemen.
- Examinering vindt plaats onder verantwoordelijkheid van het mbo.
- Leerlingen blijven ingeschreven op de vmbo-school. Het mbo ontvangt na afronding diplomabekostiging.

Regionale afspraken

- De vmbo-school maakt afspraken met het mbo over de examinering en diplomering, de toetsing en over wie de toetsing uitvoert.
- De afspraken worden vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst.
- De mbo-school is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de examinering volgens de regels van de KCE en geeft diploma's af.

Schoolbeleid

- Het beleid is afhankelijk van de afspraken met de mbo-instelling.

Inschrijven voor een nieuw programma

Landelijk beleid

- Voor alle reguliere afdelings- en intrasectorale examenprogramma's bestaan eigen inschrijfcodes (elementcodetabel CFI).
- Er zijn per 1 augustus 2007 eigen elementcodes voor alle (experimentele) programma's.

Keuze leerweg en programma

Landelijk beleid

- Bij aanmelding voor het centraal examen moeten scholen aangeven welke leerweg en welk examenprogramma de leerlingen volgen.
- Leerlingen moeten voldoende tijd hebben om zich op het eindexamen voor te bereiden.
- Leerlingen moeten de kans krijgen om zich te oriënteren op een sector en beroepsopleiding.

Schoolbeleid

- De school mag de leerling laten wisselen van leerweg en programma, als de school kan voldoen aan de eisen geformuleerd in het PTA. Zo kan de school ervoor kiezen een 'dubbele' cijferregistratie te voeren voor leerlingen die de programma's van twee leerwegen of sectoren volgen. In dat geval moeten de cijfers voor beide leerwegen of sectoren worden bijgehouden. De leerling wordt vanzelfsprekend maar één keer ingeschreven.
- Zodra de school het cijfer voor het schoolexamen opgeeft, wordt de leerweg en het programma van de leerling definitief vastgelegd.

Stagebedrijven

Landelijk beleid

- Stages binnen de leerwerktrajecten en de niveau 1-opleidingen moeten plaatsvinden in erkende leerbedrijven.
- Voor andere stages binnen het vmbo geldt deze eis niet.
- In de Arbowet zijn wettelijke voorschriften opgesteld rond de werktijden en toegestane werkzaamheden van jongeren tot achttien jaar in bedrijven en instellingen.

Schoolbeleid

- Voor de leerwerktrajecten en de niveau 1-opleidingen geldt: de school bepaalt in overleg met de leerling en het betreffende kenniscentrum bij welk erkend leerbedrijf deze stage gaat lopen.
- De school is vrij om voor alle overige stages zelf een keuze te maken uit de stagebedrijven.

4

Onderwijsorganisatie

Verblijfsduur

Landelijk beleid

- Leerlingen mogen maximaal vijf jaar onderwijs volgen in de eerste fase van het voortgezet onderwijs.
- Deze periode kan op verzoek van de school in specifieke gevallen voor individuele leerlingen met maximaal één jaar verlengd worden.
- Daarnaast kan de Inspectie in zeer uitzonderlijke situaties een extra leerjaar toestaan.

Schoolbeleid

- De school bepaalt zelf hoe ze omgaat met zittenblijven.
- De school kan flexibele trajecten aanbieden, waarbij de leerlingen in eigen tempo het programma kunnen afronden.
- De school kan zelf afspraken maken met het mbo over de doorstroom van leerlingen die het vmbo-diploma niet (kunnen) halen.

Doorstroom naar mbo en havo

Landelijk beleid

- De doorstroomregeling vmbo-mbo regelt de doorstroomrechten van vmbo-leerlingen naar het mbo. **T7**
- Bij een tussentijdse overstap van vmbo naar mbo is het mogelijk financiële middelen over te hevelen naar het mbo. De jongere wordt dan bij de vmbo-school uitgeschreven en ingeschreven bij de mbo-instelling. Het is mogelijk om een deel van het programma aan het mbo uit te besteden. De jongere blijft dan ingeschreven bij de vmbo-school.
- Leerlingen van de GL kunnen – met goedkeuring van de school – doorstromen naar het havo. De eis dat daarvoor toestemming nodig is van de Inspectie zal naar verwachting per 1 augustus 2009 vervallen.

Toelichting 7 Doorstroomregeling

De doorstroomregeling zegt het volgende over de doorstroom naar het mbo:

- BB geeft toegang tot niveau 2-opleidingen.
KB, GL en TL geven toegang tot niveau 3 en 4-opleidingen.
De niveau 1-opleiding is drempelloos.
- Verwante doorstroom, dus binnen een sector, is altijd mogelijk zonder nadere eisen aan het vakkenpakket.
- Bij niet-verwante doorstroom, dus naar een andere sector, worden geen nadere eisen gesteld als het gaat om doorstroom naar de sectoren zorg en welzijn en landbouw.
- Bij niet-verwante doorstroom naar een economische of technische opleiding is ten minste één sectorvak van de sector economie (economie, wiskunde, tweede moderne taal) of techniek (wiskunde, nask1) verplicht.

Huidige situatie

Voor doorstroom van de GL naar het havo is toestemming van de inspectie nodig.

Regionale afspraken

- Mbo-instellingen mogen leerlingen op een hoger niveau in laten stromen dan waar de leerling op grond van de doorstroomregeling recht op heeft. Bijvoorbeeld na overleg met de toeleverende school.
- Vmbo en mbo kunnen in de regio afspraken maken over leerlingen die gebaat zijn bij een tussentijdse overstap naar het mbo.
- De vmbo-school kan een deel van het programma laten verzorgen door het mbo.
- Dergelijke afspraken moeten worden vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst.

Meer ruimte!

**Voor doorstroom van de GL naar het havo.
Voor tussentijdse overstap naar het mbo.**

4

Onderwijsorganisatie

Wet BIO

Landelijk beleid

- De Wet op de beroepen in het onderwijs (Wet BIO) regelt de kwaliteit van het onderwijspersoneel: leraren, schoolleiders en ondersteunend personeel in het primair, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs.
- In de Wet BIO zijn de bekwaamheidseisen voor een leraar beschreven. Deze zijn afgeleid van de beroepsrollen die een docent vervult.
- Voor onderwijsondersteuners zijn (nog) geen bekwaamheidseisen geformuleerd.
- Een leraar is bevoegd als hij beschikt over een getuigschrift van een lerarenopleiding waaruit blijkt dat hij aan de bekwaamheidseisen voldoet.
- Een bevoegdheid is gekoppeld aan een vak.

Schoolbeleid

- De school kan bevoegde docenten, die zij daarvoor geschikt acht, maximaal twee jaar onbevoegd laten lesgeven in andere vakken. De onbevoegde docent moet zich in die periode bijscholen. In bijzondere gevallen (bijvoorbeeld overmacht) kan deze periode éénmaal worden verlengd met maximaal twee jaar. De school houdt daarover een – ook voor de inspectie – geordend geheel van gegevens bij.
- De school kan leraren benoemen op grond van een geschiktheidsverklaring. Deze zij-instromers hebben twee jaar de tijd om aan de bekwaamheidseisen te voldoen. In bijzondere gevallen (bijvoorbeeld overmacht) kan deze periode éénmaal worden verlengd met maximaal twee jaar.
- De school kan mensen die niet bevoegd zijn onderwijs laten geven voor maximaal gemiddeld vier klokuren per week. Het gaat om mensen die naar het oordeel van de school geschikt zijn vanwege hun specifieke kennis en/of bekwaamheden in andere delen van de arbeidsmarkt. Ze hebben geen scholingsverplichting. Dit onderwijs moet onder verantwoordelijkheid van een door de school aangewezen, bevoegde leraar staan.
- De school en docenten onderhouden samen de bekwaamheidseisen. In het schoolplan of kwaliteitsverslag legt de school vast hoe ze de professionalisering gaat aanpakken en wat de opbrengsten zijn (op schoolniveau). De afspraken en opbrengsten per docent worden vastgelegd in een bekwaamheidsdossier.

Nuttige links

Algemeen

www.adviesgroepvmbo.nl

www.minocw.nl

www.ruimteinderegio.nl

www.wetten.overheid.nl

Onderwijsaanbod

www.herontwerpmbokennisnet.nl

www.vmbo-platform.nl

Onderwijsvormgeving

www.maatschappelijkkestages.nl

www.vo-raad.nl

Examinering

www.cevo.nl

www.cito.nl

www.eindexamen.nl

Onderwijsorganisatie

www.lerarenweb.nl

Meer informatie

www.adviesgroepvmbo.nl of mail naar adviesgroepvmbo@sopo.nl

Colofon

Deze uitgave kwam tot stand onder verantwoordelijkheid van Adviesgroep vmbo

Oorspronkelijke uitgave mei 2007

Laatste actualisering juli 2007

Samenstelling en redactie:

Adviesgroep vmbo in samenwerking met APS, KPC, CPS en SLO

Eindredactie:

Mariëlle van de Ven, studio V&V, Den Haag

Ontwerp en techniek:

studio V&V www.studiov.info

Adviesgroep vmbo

Koninginnegracht 63

Postbus 85518

2508 CE Den Haag

070-3028250

adviesgroepvmbo@sopo.nl

www.adviesgroepvmbo.nl

Laatste actualisering: november 2007